

СИМВОЛ НА ВЯРАТА

Брой 7

Православието и Ню Ейдж (Пътят, истината и животът на православните християни през 21 век)

Вече 2000 години светата Православна църква проповядва и предава на поколенията Завета на нашия Господ Иисус Христос. Неговият божествен глас не заглъхва, а се извисява над шумната глъч на този свят, потънал в своите суетни грижи. Вече 2000 години светлината в мрака свети и мракът я не обзема (срв. Йоан 1:5) и тя неизменно осветява пред нас пътя на истината и живота, който и през 21 век ще бъде същият, какъвто е бил преди едно или две хилядолетия. Това е пътят на покаянието, смирението и любовта, пътят на Кръста Христов.

За ръководещите се от богооткровеното Священо Писание и Предание православни християни горните встъпителни думи са непрестанно изживявана реалност, която белязва целия им живот. Но днес звучат и много други гласове, проповядващи други “истини” и предлагащи други “пътища за спасение”. Нерядко сред тях звучат и “християнски” гласове, които с “пророчески” плам се опитват да ни убедят в “спасителната нова духовност” на постмодерното човечество и в оправдаността на религиозната толерантност (често равностепенна на фактическо религиозно безразличие). Многогласието на глобализиращия се свят размива границите между лъжата и истината и релативизира ценността и духовното превъзходство на хилядолетния християнски опит, довел човечеството до най-висока степен на религиозно и културно развитие. Зад лозунгите за верска търпимост и уважение към убежденията на “другия” стои не християнската идея за любов към ближния, а целта за оформянето на едно “ново религиозно съзнание” с “надконфесионален” и, всъщност, противохристиянски характер.

Като млад богослов, комуто е отредено да живее и работи през 21 век, се чувствам длъжна да споделя мислите си относно неговите предизвикателства. Убедена съм, че, независимо от конкретната сфера на научната му работа, всеки богослов у нас – по примера на св. отци и учители на Църквата – е призван, наред с духовенството ни, да бъде религиозната и духовна съвест на нацията. Трябва да помним, че и на нас, съвременните християни, Бог е поверил несравнимата с нищо друго отговорност да бъдем “светлината на света” (Мат. 5:14), като свидетелстваме за Светлината - Христос и като подпомагаме и своите братя и сестри да се изпълват с Неговата про-свещаваща и спасителна благодат.

Днес, повече от когато и да било, светът живее със съзнанието за необходимостта от единство и хармония между човека и природата, както и за взаимната обвързаност на народите, символизирана от световните организации ООН, НАТО, ЮНЕСКО, МОК и др. За съжаление това не се дължи на обединяване около библейския възглед за произхода на света и човека (Бит. 1 – 2) и за смисъла на човешкия живот (вж. Мат. 5:1-16, 44-48; Лука 12:1-5; Гал. 3:26-28), произлязъл от Бога и устремен към Него. Напротив, хората виждат в единството гаранция за осъществяване на земни цели - икономическо благополучие, прекратяване на войните, удължаване на човешкия живот и други подобни. Човеците измерват степента на обвързаност помежду си посредством данните за заплахите от нарушеното екологично равновесие, сривовете на световните борси и дефицита на определени икономически суровини. България е част от този нов свят, но има и своите специфични проблеми. Затова първо ще разгледам най-належащото, което трябва да

направим за духовното оздравяване на нашето общество, а след това перспективата ще бъде разширена, обхващайки най-актуалните духовни изпитания, пред които са изправени православните християни в глобален план.

Православието като определяща духовна сила

Силна вяра, действена любов, активна църковно-обществена позиция, адекватност спрямо динамично променящата се действителност, висок професионализъм в научната и преподавателска работа, творческа плодовитост, академична напредничавост и екипен дух в мисленето и действията – без тези качества православните богослови трудно могат да бъдат на висотата на своето призвание.

Делата на искрената вяра и съвършената любов, когато ги има, посрамват и трансформират в потенциал духовната леност на нашето време. И най-закоравелият скептик може да бъде уважаван от зрялата житейска и църковно-обществена позиция на православния богослов, способен с “ кротост и боязън ” адекватно да отговаря всекиму, който иска сметка за християнската му надежда (срв. 1 Петр. 3:15). Нещо повече: светли и дълбоки следи в най-новата ни история ще остави всеки богослов, който дръзновено работи за трайното утвърждаване на Православието като определяща духовна сила и най-значим фактор за духовното извисяване на народа ни през новото хилядолетие.

През изминалите седемнадесет години на преход към свободно и демократично общество имаме време за равностепенно и наваксване на пропуснатото, за професионално съизмерване с колегите богослови и хуманитаристи от страната и чужбина, за лично усъвършенстване, както и за преоткриване на апостолския дух, обличайки го в едно съвременно православно благовестие. В България израснаха нови богословски факултети, осъществен бе и скромен пробив в системата на началното и средно образование с въвеждането на СИП/ЗИП-Религия, увеличи се интересът към и издаването на православна богословска литература. Днес, чрез творческа плодовитост и обществена активност, постигнатото трябва да бъде умножено: богословските факултети да повишат авторитета си по пътя на пълноценното си и уважавано участие в академичния живот на висшите ни учебни заведения; диалогът с държавните институции да се засили и да породи решения, достойно уреждащи статута на Българската Православна Църква и на предмета Религия (като задължителен и професионален!); да се увеличи обемът на писане и издаване на стойностна богословска литература за духовна полза на българския народ.

Засилване авторитета на БПЦ

Всички бъдещи постижения, обаче, ще имат половинчат успех и действие сред хората, ако и занапред се допускат нови разколи в Българската Православна Църква. Разколът е едно голямо и страшно изкушение, както за вярващите, така и за невярващите. В това отношение отговорността ни също е значима: помежду си, сред студентите, миряните, духовниците и в обществото като цяло следва да създаваме, според силите си, климат, благоприятстващ единението и потушаващ раздорите. За никой истински богослов не може да има глас по-силен от гласа на Сина Божий, Който, молейки се на Отца, ни завещава волята Си да бъдем единни: „И не само за тях се моля, но и за ония, които по тяхното слово повярват в Мене, да бъдат всички едно: както Ти, Отче, си в Мене, и аз в Тебе, тъй и те да бъдат в Нас едно, - та да повярва светът, че Ти си Ме пратил“ (Йоан 17:20-21).

Не бива в богословските среди да съществува цел по-горна от тази: в единомислие и нелицемерна любов да служим на Бога, като спомагаме за засилването авторитета на Църквата и така съдействаме за това повече българи да влизат в лоното ѝ и да участват в

спасителните ѝ тайнства. Всяка стъпка в обратната посока е акт на отстъпление, както от изпълняването на пряката Христова воля, така и от себеотдайното служене на нашите ближни. “Последно време е” (1 Йоан 2:18) и затова не бива да губим нито миг, но да вършим делата на християнската любов и мира Христов. Само така бихме могли да бъдем сигурни, че вървим в правилната посока и че водим ближните си по пътя на истината и живота.

Проблемът и куменизъм

Говорейки за единството на БПЦ, трябва да отбележа, че младите български богослови следва да имат ясно определена позиция и по отношение на едно друго единство – “единството на всички християнски църкви и общности”, възприето за водеща цел от страна на икуменическото движение (от гр. ο κοιν η = вселена; населяваната земя. Икуменизмът говори за обединяване, което тръгва от различията и се стреми към тяхното помиряване. Така разбирано, съвременното понятие ο κοινητικός = вселенски, икуменически, макар и заето от класическия за Православието гръцки език, не отговаря на смисъла на понятието ο κοινηκή = вселенска, съборна (за православната Църква), утвърдено още на II Вселенски събор /Константинопол, 381 г./ Според съборните определения Църквата е вселенска, защото разпространява по цялата земя и проповядва на всички народи е д н о и с ъ щ о учение, запазено непокътнато и без всякакви различия още от Христово време чрез непрекъснатостта на апостолското предание и приемство) и неговия ръководен орган Световния съвет на църквите (ССЦ, със седалище в Женева, Швейцария).

Още в началото на своята дейност (мнозина видни икуменисти като Майкъл Мур, Лев Зандер и др. считат “Международния мисионерски съвет” /Единбург, Шотландия, 1910 г./ за начало на икуменическото движение. На този съвет неговият председател, Джон Мот /1865-1955/, въвежда в употреба термина “икуменизъм”.) икуменическото движение тръгва с погрешната презумпция, че догматичните и литургичните различия между християнските изповедания са преодолими, но не чрез връщане към пълнотата на Православието, а посредством взаимни компромиси, отстъпки и легитимиращо признание. Израсъл върху протестантска почва, икуменизмът свободно борави с понятието “църква”, стигайки до догматическия абсурд да говори за много “църкви” като по този начин влиза в несъгласие с новозаветното учение за Църквата (вж. Йоан 17), според което тя е една-единствена и единна общност от вярващи, обединяваща Христовите последователи от всички времена.

За всеки православен богослов догматите на православната Църква са както основни верови истини, така и непосредствено ръководство в живота му. Към тях не може да се подхожда ревизионистки или еволюционистки, защото техните корени са на небесата и не подлежат на промяна според капризите на историческото време. Ето защо, самото икуменическо движение (със своята почти 100-годишна история) все се опитва, но в края на краищата не съумява да открие “успешната формула” за същинското обединяване на християните. Това, най-общо казано, се дължи на факта, че икуменическото движение е антропоцентрично – стреми се да угоди на непостоянните и, най-често, различни мнения на своите членове, ръководители и вдъхновители. Докато силата на светото Православие се състои в това, че то е христоцентрично и затова – истински обединяващо! Св. Григорий Богослов мъдро е отсъдил, че “несъгласието заради благочестието е много по-добро от съгласието поради каквато и да било страст... Нищо не може да подбуди човеците, искрено почитащи Бога, така силно към единомислие, както съгласието в учението за Бога, и нищо така не води към раздор, както несъгласието с това учение” (Слово 6 – За мира, гл. 11,12).

Несъумял да построи християнското единство, модерният икуменизъм си е поставил нова, още по-амбициозна цел: да обедини световните религии и, в името на световния мир и земното благополучие, хората да заговорят на “общ език”, стоящ над религиозните различия.

Още през 1971 г., на генералната сесия на Централния комитет на ССЦ в Адис Абеба, митрополит Жорж Кодр от Бейрут (Антиохийска патриаршия) заявява: “Идването на Духа на земята не е подчинено на Сина... Духът действа и дарява Своите енергии в съгласие със собствената Си икономия и от тази гледна точка ние можем да разглеждаме нехристиянските религии като такива, в които също действа Неговото вдъхновение” (цит. по: Йеромонах Серафим Роуз. *Православието и религията на бъдещето*. Б. м., 1997, с. 31.). Подобни догматически импровизации и “новаторски обосновки” на икуменическия стремеж към религиозно “съгласие” не са били познати нито на св. отци и учители на Православната църква, нито на св. мъченици, които са отстоявали чистотата и божествената пълнота на Православието с цената на живота си. Това трябва да ни напомня, че никоя епоха, дори най-секуларизираната и “толерантната”, не бива да е в състояние да ни убеди в истинността на своите “нови” религиозни послания. Защото Господ ни е казал всичко, което е чул от Отца Си (срв. Йоан 15:15), и Духът винаги свидетелства за Него (Йоан 15:26) - за Христос, а не за нещо ново, различно, „свое“ и самодостатъчно.

Разбира се, богословската ни принципност не бива да ни изолира. Цялостното развитие на съвременното общество налага да бъдем отворени за диалог. Но това трябва да бъде диалог, в който ние да препотвърждаваме пълнотата и спасителния универсализъм на светото Православие и дори да привеждаме към него “другите” чрез словото и примера си. Това може да се постига чрез участие в общи образователни и социални проекти, в които личното ни свидетелство се превръща в свидетелство за православната вяра.

Религиозният синкретизъм

Източник на предизвикателства за нас са не само българската действителност, “християнският” и нехристиянският икуменизъм” (вж. повече в: Йером. Серафим Р. *Пос. съч.*, с. 28-32), но и процъфтяващият религиозен синкретизъм, който винаги е белег за духовния упадък на дадена цивилизация.

Досегашните ми проучвания в тази област ме убеждават, че духовният еkleктизъм на нашето време е по-многолик и по-префинен от който и да било друг досега. Ако в епохата на елинизма религиозният синкретизъм е помирявал божества от различни пантеони и е допускал преплитането между галски, римски, гръцки, тракийски, малоазиатски, египетски култове и празненства, то днес се наблюдава взаимодействие между религиите от всички части на света. Нещо повече: целенасочено се издава грамадна по мащабите си литература, съдържаща конкретни съвети, “духовни техники” и упражнения за “духовно усъвършенстване”. Тя предлага на всекиго по нещо и се характеризира с невероятна изобретателност в изнамирането на нови и небивали пътища за “спасение”. Зад издаването на тази литература и съпътстващите я дейности стоят мощни сектантски, окултни, паранормални, магьоснически, езотерични, новоезически, псевдообразователни, екологични и социалноориентирани организации, както и много други, за които можем само да се догаждаме.

Религиозният синкретизъм проповядва преодоляване на “мнимите” противоречия и раздяла с конфликтите на верска основа. Това е едно хитроумно послание към духовно ленивия и дезориентиран постмодерен човек, обременен от своята историческа памет, запечатала вековни спомени за религиозна омраза и насилие. 2000 години след Рождество Христово целият християнски свят, включително и православните българи и българки, са подложени на сериозна атака от подобни “позитивни послания”, приспиващи ревността по единия Бог и верността към Христовата Църква. Този процес е двупосочен: от една страна, много християни сами търсят точка на пресичане между християнството и нехристиянските религии, секти и вярвания, а от друга, множество нехристиянски учения “синхронизират”

идеите и терминологията си с тези на християнството. Например, още в края на XIX в. и началото на XX в., а днес с нараснала сила, основаните общества на Веданта в Америка “се насочват към утвърждаване на мнението, че между индуизма и християнството няма никаква реална разлика. И не само че между тези религии няма противоречия, но и добрият християнин би станал още по-добър християнин, ако изучава и практикува Веданта – едва тогава той би разбрал истинското християнство” (Йером. Серафим Р. *Пос. съч.*, с. 51) .

В свои лекции много източни учители се опитват да докажат, че идеи, характерни за християнството – като идеята за Логоса и за Кръста - “в действителност” произхождат от Индия; че идеи, присъщи на индуизма “ като идеите за прераждане, преселение на душата и самадхи (транс) - могат да се “открият” и в християнското Писание, когато то се тълкува по подходящ начин” (Йером. Серафим Р. *Пос. съч.*, с. 52). Всеки сериозен изследовател тук би добавил, че подходящ начин за тълкуване на Свещ. Писание е работата с древни и съвременни преводи с доказан авторитет, съобразяване с общия дух на Библията, ползване на ненадминатите по дълбочина светоотечески тълкувания, а не тези на съвременните индийски учители, които тенденциозно търсят прилики между две коренно различни религиозни системи. За съжаление, произволното прокарване на “мостове” между християнството и езичеството не е изолирано явление днес, а модна практика, породила следните религиозни абсурди:

- “християнска йога” - течение на християни-римокатолици, които се интересуват от достигане на усещане за задоволство, отпочиналост и благополучие чрез “християнска” медитация – смесица от християнски идеи и йогийски техники за самовглъбяване. (вж. повече в: Dechanet, J. M. *Christian Yoga*. N. Y., 1972, p. 158);
- “християнски дзен” - съзерцателно-медитативно направление, свързващо римокатолицизма с дзен-будизма. Целта му е “задълбочаване и разширяване” на християнската вяра (вж. повече в: Johnston, W. *Christian Zen*. N. Y., 1971, pp. 2-15).
- “християнски” медиумизъм - широко течение, включващо хора с “дарби” за “говорене на езици”, лекуване, предсказване на бъдещето чрез участие в спиритически сеанси, преместване на предмети и др.;
- някои от направленията в Ню Ейдж (от англ. New Age = Нова Епоха, Нова Ера) - напр. окултистите, вярващи в т. нар. “Аквариански Христос”, “работещ” сред човечеството в настъпилата вече нова епоха – “ерата на Водолея”, третото хилядолетие. (Вж. повече в: Romarheim, A. *The Aquarian Christ*. S. I., 1988, pp. 197-207.);
- “християнски” друидизъм - направление в съвременния друидизъм, съчетаващо учението на древните друиди (келтските мъдрци и жреци), езически келтски вярвания и идеята за Христос като “Върховен Друид” (вж. повече в: Loomis, R. S. *The Grail from Celtic Myth to Christian Symbol*. USA, 1963).

Много тъжен е фактът, че болшинството от нашите съвременници, макар и номинално да са християни, отиват още по-далеч като без никакво колебание загърбват изцяло своите християнски корени и традиции, защото считат живеенето в името на Христа за отживелица и духовен анахронизъм. Така разсъждават и повечето теософи, антропософи, дъновисти, неопаганисти (новоезичници), последователи на Ню Ейдж, шаманисти, магьосници, сатанисти и “пионери” в контактуването с “извънземни” същества - най-модерната маска на демоните (вж. повече в: Йером. Серафим Р. *Пос. съч.*, сс. 123-170. Пулиева, Д. *За демоничната природа на “феномена” НЛО*. - В: “Духовна култура”, 2002, 3, или в: <http://www.symvol.org/ocms/opencms/rm/kultowe/nlo>.)

За тях 21 век бележи началото на нова епоха – “ерата на Водолея (астрологичния символ Aquarius)“. Нейната “новост” се изразява в отпадането на всички досегашни стереотипи на религиозно мислене и поведение, в пълната духовна свобода – дар от духа на “новото време”. Според последователите на Ню Ейдж “Новата Ера” цели “промяна в съзнанието на

решаващо число личности, които са достатъчни да донесат промяна в обществото” (Fergusson, M. *The Aquarian Conspiracy: Personal and Social Transformation in the 1980's*. London, New York: Granada, 1982, p. 26).

Мисля, че самият етикет “Ню Ейдж” съдържа отговорите на въпросите “За какво ново време става въпрос? Кой е неговият вдъхновител? Каква е неговата цел?” Дошло е времето на едно ново и тържествуващо езичество. Негов вдъхновител е князът на тоя свят (вж. Йоан 14:30) - сатаната. Неговата цел е максимален брой хора да отстъпят от Христа, да не искат или да не могат да Го познаят, за да не бъдат записани в книгата на живота (вж. Откр. 20:12), а да бъдат хвърлени – заедно със смъртта и ада – в огненото езеро (вж. Откр. 20: 13-15) на вечната погибел и отделеност от Бога.

Говорейки за “ново време” и “ново съзнание”, но премълчавайки събитието (Рождество Христово), спрямо което самите те отмерват времената и епохите си, днешните езичници-христоотстъпници изглеждат нелепо, но и страховито в очите на искрения християнин. Защото няма нищо ново под слънцето (Екл. 1:9). Само Христос, “бидейки съвършен Бог, стана съвършен човек, и постигна най-новото от всички нови неща, единственото ново нещо под слънцето” (цит. по: *The Wisdom of the Greek Fathers*. Compiled by Andrew Louth. Oxford, England, 1997, p. 24). С тези си думи св. Йоан Дамаскин още през VIII в. е дал точна православна оценка на всички, които, поради своето лукавство, са търсили, търсят или ще търсят “нови откровения”, встрани от Божественото Откровение, и “нови личби”, различни от чудесата на Боговъплъщението, Кръстната Жертва и Възкресението на Исус Христос (вж. Мат. 12:38-45; 15: 39 – 16:4; Марк 8:10-13; Лука 11:16, 29-32).

Православието - Христовото благовестие

За наше голямо съжаление, концентричните кръгове на богоотстъпничеството толкова повече се мултиплицират, колкото по-малко стават истински верните приятели Христови (вж. Йоан 15:15). Тук виждам и нашата (на православните християни) роля, и нашия дълг – нужно е силното православно свидетелство да зазвучи отново в родината ни (и навсякъде по света), така че чрез нашето слово и дело братята и сестрите ни да стоят във вярата и да държат преданията (2 Сол. 2:15) и учението Христово, които сме наследили в чистота още от апостолско време. Св. апостол Павел не се е колебаел дали да извърви пътя си докрай, но и другите е увличал след себе си, казвайки: “Ако Бог е за нас, кой ще е против нас?” (Рим. 8:31). И още: “Аз имам дълг към елини и варвари, към мъдреци и невежи” (Рим. 1:14). Чрез личния си живот, както и чрез активна писателска, преподавателска и лекторска дейност, с Божията помощ, бихме могли да помагаме много на обществото ни като му преподаваме чистата евангелска истина и като го предпазваме от увличане по всяко “ново” учение, чуждо на православния дух. Защото “има някои, които ви смущават и искат да изопачат благовестието Христово. Но ако дори ние, или Ангел от небето ви благовестеше нещо по-друго от това, що ние ви благовестихме, анатема да бъде” (Гал. 1:7-8). Христовото благовестие е божествено благовестие, а у Бога “няма изменение, нито сянка от промяна” (Як. 1:17). Но светът учи друго: на съвременния човек са нужни “нови”, съобразени с него самия, пътища за “спасение”. Сякаш изкупителното дело на Исус Христос не бе и не си остава най-великото и пълно задоволяване на човешката потребност от нравствена обнова, духовна сила, любов, вяра и надежда за безсмъртие !!! Но не. 2000 години след Рождество Христово светът казва: “Ние можем да се спасим и сами!” Каква нагла и опасна лъжа... Човеците се лутат из лабиринтите на своите души, страдат поради физическата си крехкост и уязвимост, но въпреки това казват в сърцата си: “Няма Бог. Аз съм бог!” И така сами се лишават от радостта на най-благата вест за това, че “Бог толкоз обикна света, че отдаде Своя Единороден Син, та всякой, който вярва в Него, да не погине, а да има живот вечен” (Йоан 3:16). Тази истина вече две хилядолетия радва душите на верните. Като православна

християнка желая всекиму да изпита тази радост. Придобиват я тези, които вярват на Богочовека, Който казва за Себе Си: “Аз съм пътят и истината и животът” (Йоан 14:6). А думите Си Той е потвърдил с живота, страданията и възкресението Си – живот без грех, страдания до смърт кръстна, славно възкресение – наше спасение и надежда!

Кой може да се сравни с Иисус Христос? Никой. Не съществува такова “ново” човешко мъдруване, което да може да подмени Христа и даруваното ни от Него освобождение. Затова за нас, православните християни, Той единствен е пътят, истината и животът в 21 век и във вечността. Ето защо, работейки на своето поприще, винаги с чувство на безгранична благодарност и със съзнание за висшата ни отговорност пред Господа, трябва да помним, че „който вникне в съвършения закон на свободата и пребъде в него, той, бидейки незабравлив слушател, а изпълнител на делото, ще бъде блажен в действията си“ (Иак. 1:25). Никакъв натиск, нито пречки не бива да ни разколебават или отклоняват от достойното служене на Св. Троица. Стремежът към истинско, активно благочестие винаги е и ще бъде благославян и подкрепян от Бога. Такова е обещанието Му към верните: “Ето, Аз съм с вас през всички дни до свършека на света. Амин”. (Мат. 28:20).

Д-р Десислава Пулиева